

heffing te verleen van de in dat artikel gestelde regelen betreffende de voorgeschreven afstanden in de lokalen en de plaatsing der banken.

De opmerking dat de bepaling betreffende de 48 leerlingen per onderwijzer door bijzondere scholen van eene bepaalde richting kan worden ontdoken door splitsing in kleine schooltjes komt den ondergeteekende minder juist voor. Tegen zulke splitsing waakt thans de bepaling van art. LXIV § 11 der wet van 16 Februari 1923 (*Staatsblad* n°. 38).

Het is den ondergeteekende echter niet duidelijk *welk* „misbruik werd gevreesd van aan te stellen onderwijzers vóór 1921, die natuurlijk gehandhaafd blijven, waardoor de bezuiniging minder zal zijn”. Indien mocht worden bedoeld dat de bezuiniging minder zal worden door het vóór 1 Juli 1924 nog aanstellen van onderwijzers, dan acht hij die vrees ongegrond, omdat niet kan worden aangenomen dat de gemeente- en schoolbesturen onderwijzers in voorraad zullen aanstellen. Bovendien is niet het aanstellen alleen van invloed; de desbetreffende bepaling van art. VIII van het wetsontwerp eischt dat de onderwijzer vóór 1 Juli 1924 in dienst is getreden.

§ 7. *Verschillende punten.*

1. Naar aanleiding van den aandrang op bijzondere behartiging van het onderwijs voor schipperskinderen, meent de ondergeteekende te mogen verwijzen naar het antwoord, door hem gegeven op eene soortgelijke vraag in het tweede Voorloopig Verslag der Tweede Kamer bij art. V van het wetsontwerp.

2. Het is den ondergeteekende niet gebleken dat de taxaties, waarop de uitkeeringen berusten, welke de gemeentebesturen krachtens art. 205 der Lager-onderwijswet aan de schoolbesturen verschuldigd zijn, in het algemeen te hoog zouden zijn. Slechts bij uitzondering werd over onjuiste taxatie geklaagd en waar de taxatie niet strikt overeenkomstig de wet had plaats gehad, werd herstel van de begane fout bevorderd.

Het komt den ondergeteekende voor, dat hij niet behoeft in te gaan op de gemaakte opmerking betreffende het ijveren voor steeds meer uitgaven voor onderwijs, en wat daar nog aan toe gevoegd is. Daargelaten, of dit ijveren moet worden afgekeurd of toegejuicht, is de Regeering in de tegenwoordige omstandigheden verplicht, niet alleen om tegen uitzetting van de onderwijsuitgaven in te gaan, maar ook om tot zoo groot mogelijke inkrimping op dit gebied te geraken.

*De Minister van Onderwijs,
Kunsten en Wetenschappen,*

J. TH. DE VISSER.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld den 25sten Juni 1924.

JANSSEN.
VERKOUTEREN.
SLINGENBERG.
DE GIJSELAAR.
HAAZEVOET.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot wijziging en aanvulling der Nijverheidsonder- wijswet. (263)

Het afdelingsonderzoek van dit wetsontwerp heeft de navolgende uitkomsten gehad.

§ 1. Eenige leden betreuden het wettelijk stopzetten van het subsidieeren van het Nijverheidsonderwijs. Al was in de laatste jaren de toestand reeds feitelijk aldus, het vastleggen ervan bij de wet kon hunne goedkeuring niet wegdragen.

Onderscheidene anderen juichten dit ontwerp toe, al zouden zij liever radicaler bezuinigingen gezien hebben, door het vakonderwijs op den grondslag der vakverenigingen op te bouwen. Het vakonderwijs wordt, naar het oordeel dezer leden, thans te veel beschoolmeesterd en past zich dientengevolge te weinig aan aan de behoefte van de nijverheid en de bevordering van vakbekwaamheid. Het opbouwen van het vakonderwijs op de vakvereniging als grondslag, kan dus niet alleen in het belang van 's Rijks schatkist, maar ook in het belang van het onderwijs zelf zijn.

Andere leden konden zich met deze beschouwingen absoluut niet vereenigen en meenen, dat de vakverenigingen niets te maken hebben met het geven van Nijverheidsonderwijs, dat geheel buiten den kring van hare bemoeiingen valt.

§ 2. De opmerking werd gemaakt, dat de Minister niet kan volstaan met aan de Eerste Kamer eenvoudig maar over te leggen al de stukken, welke ook de Tweede Kamer heeft ontvangen. Wanneer, zooals in het hier voorliggend geval, een wetsontwerp in de Tweede Kamer zeer belangrijk is gewijzigd, zoodat het karakter eigenlijk geheel is veranderd, dan is naar de meening van enkele leden eene nieuwe, meer speciale Memorie van Toelichting, voor de Eerste Kamer, niet overbodig.

Andere leden konden zich met deze opmerking niet vereenigen, omdat het onmogelijk te vergen is, dat een Minister van ieder in de Tweede Kamer gewijzigd wetsontwerp eene nieuwe Memorie van Toelichting voor de Eerste Kamer vervaardigt.

§ 3. Er werd op gewezen, dat de gemeente Rotterdam vooral, voor de opleiding voor het Nijverheidsonderwijs, groote onkosten heeft gemaakt. Zij had daarbij gerekend op de 70 pct., die het Rijk beloofd had bij te passen, maar nu is die geheele opleiding geschrapt.

Liever had men eene andere financieele verhouding gezien tot stand gebracht tusschen Rijk en gemeente. Het Rijk had de bijdrage voor de opleiding desnoods kunnen verminderen, maar niet geheel moeten intrekken, terwijl het ook aan de gemeenten meer vrijheid had moeten laten op het punt der schoolgeldheffing. Vele particuliere bijdragen van fabrikanten en anderen zijn vroeger ingetrokken, omdat het Rijk toch 70 pct. gaf, en nu die bijdrage vervallen is, worden de gemeenten veel te zwaar belast.

Artikel 4.

Art. 23, 2. Nijverheidsonderwijswet. Enkele leden konden zich niet vereenigen met de wijziging van dit artikel, welke te groote centralisatie scheidt door de goedkeuring van den Minister te eischen, indien het betreft de benoeming van directeur of leeraar aan een gesubsidieerde gemeentelijke school.

Artikel 7.

Art. 27. Een lid keurde het af, dat de begroting nu zooveel vroeger moet worden opgemaakt. Hij vroeg uitdrukkelijk, waartoe die vervroeging diende. Hij vreesde nu, dat zij, die de begrotingen moesten maken, in Maart nog niet over vol-

Voorloopig Verslag en Eindverslag over wetsontwerp n°. 263.

doende gegevens zouden kunnen beschikken en dus niet behoorlijk hunne taak zouden kunnen volvoeren.

Artikel 9.

Art. 37, eerste lid. Het werd door enkelen betreurd, dat de vrijgeveige bepaling was vervallen, dat hij die eenmaal was afgewezen, zonder nieuwe betaling nog eens examen zoude kunnen doen.

Aldus vastgesteld den 25sten Juni 1924.

JANSSEN.
VERKOUTEREN.
SLINGENBERG.
DE GIJSELAAR.
HAAZEVOET.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPOORTEURS
over het ontwerp van wet tot wijziging en aanvulling
der Nijverheidsonderwijswet. (263)

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

§ 1. Het opnemen van een wetsartikel tot formeele stopzetting van het subsidieeren van nieuwe nijverheidsscholen heeft de ondergeteekende aanvankelijk niet gewenscht. Er bleek echter in de Tweede Kamer een sterke strooming vóór zoodanig „stopartikel” te bestaan naar analogie van dat in de middelbaar onderwijswet. Hij heeft toen bij nota van wijzigingen het nieuwe artikel 11 voorgesteld, zonder dat zijn oorspronkelijke opvatting omtrent de toepassing van art. 25, 1ste lid, van de nijverheidsonderwijswet werd prijs gegeven. Dit was ook op financiële gronden gewenscht, toen het zich liet aanzien, dat het amendement-GERHARD tot schrapping van het eerste lid van het oorspronkelijke art. 5 een meerderheid zou vinden.

Wat bedoeld wordt met vakonderwijs op den grondslag der vakverenigingen en welke voordeelen voor den Staat daarvan zouden zijn te wachten, is den ondergeteekende niet geheel duidelijk. Het Departement zou toch altijd toezicht moeten uitoefenen en de noodige subsidiën beschikbaar moeten stellen. Vakscholen, uitgaande van vakverenigingen voor werklieden zouden allicht een te eenzijdig karakter aannemen; ook op de medewerking van patroons wordt prijs gesteld. De meest gewenschte toestand is, en dit behoort naar de meening van den ondergeteekende ook zoo te blijven, dat de scholen worden gesticht en beheerd door speciaal daartoe in het leven geroepen verenigingen, waarin naast anderen ook de arbeiders en patroons zijn vertegenwoordigd. Het verwijt, dat het vakonderwijs zich niet voldoende aan de behoeften der nijverheid zou aanpassen, meent de ondergeteekende herhaaldelijk bij vorige gelegenheden, laatstelijk in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer nopens Hoofdstuk Va der Staatsbegroting voor 1924 (bldz. 4, 2de kolom), afdoende te hebben weerlegd.

§ 2. De ondergeteekende sluit zich geheel aan bij de opvatting van die leden, die meenen, dat het niet aangaat een nieuwe Memorie van Toelichting te eischen voor de Eerste Kamer terzake van wetsontwerpen, die tijdens de behandeling in de Tweede Kamer door amendering of anderszins wijziging hebben ondergaan.

Handelingen der Staten-Generaal. — 1923—1924. — I.

Omtrent bepaalde punten kunnen immers altijd nog in het Voorloopig Verslag nadere inlichtingen worden gevraagd en in de Memorie van Antwoord verstrekt. De wijziging van het onderhavige ontwerp acht de ondergeteekende bovendien niet van zoo ingrijpenden aard, als men het wil doen voorkomen. De bedoeling van het nieuwe artikel 11 blijkt uit de handelingen van de Tweede Kamer voldoende.

§ 3. Aan de gemeente Rotterdam zijn nimmer toezeggingen of beloften gedaan inzake subsidieering van nijverheidsscholen, welke niet zijn ingelost. Integendeel heeft de Regeering in 1922 nog belangrijke concessies gedaan ten bate van het nijverheidsonderwijs aan meisjes aldaar. Van intrekking of vermindering van bestaande subsidiën is geen sprake.

Dat fabrikanten en anderen hun bijdragen hebben ingetrokken, is zeker te betreuren, maar dit kan toch bezwaarlijk de Regeering als een verwijt worden aangerekend.

Art. 4.

Art. 23, 2. Nijverheidsonderwijswet. De ondergeteekende meent hier te kunnen volstaan met verwijzing naar hetgeen tedezerzake in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer nopens dit artikel is opgemerkt. De wijziging beoogt slechts herstel van den vroegeren toestand.

Art. 7.

Art. 27. De wijziging van den datum van inzending der schoolbegrotingen (in art. 27 ten onrechte op 1 Mei gesteld) beteekent in de praktijk geen vervroeging. In verband met de vervroegde behandeling van de Staatsbegroting is reeds in 1922 bij circulaire inzending vóór 1 Maart verzocht. Het was ondoenlijk gebleken het zeer groot aantal begrotingen dezer scholen (\pm 800) in één maand tijds behoorlijk te beoordeelen en te verwerken in de desbetreffende artikelen van Hoofdstuk Va der Staatsbegroting. De voorloopige cijfers der verschillende begrotingshoofdstukken met toelichting moeten n.l. begin Juni ter beschikking van den Minister van Financiën staan voor het overzicht der Staatsbegroting als geheel.

Art. 9.

Art. 37, eerste lid. De intrekking van de hier bedoelde bepaling is een nuttige en allermint drukkende zuinigheidsmaatregel. De intrekking richt zich vooral tegen de vaak ongeloofelijk lichtvaardige examenaangifte, die slechts uitliep op teleurstelling en ontmoediging voor de kandidaten en onnoodige kosten voor de Schatkist.

De Minister van Onderwijs,
Kunsten en Wetenschappen,

J. TH. DE VISSER.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld den 27sten Juni 1924.

JANSSEN.
VERKOUTEREN.
SLINGENBERG.
DE GIJSELAAR.
HAAZEVOET.